

Atlikta e-rēķinu ieviešana uzņēmumu savstarpējos norēķinos: kā uzņēmums var efektīvi izmantot šo laiku? 1/25/25

2025. gada 5. jūnijā Latvijas Republikas Saeima pieņēma grozījumus Grāmatvedības likumā, nosakot, ka strukturēto e-rēķinu obligāta lietošana starp uzņēmumiem, kuri nav budžeta iestādes, tiks pārcelta uz 2028. gada 1. janvāri. Saeimas lēmums atlikt termiņu atspoguļo valsts pielāgošanos digitālās transformācijas grūtībām, vienlaikus sniedzot papildu laiku uzņēmumiem, īpaši mazajiem un vidējiem, lai pilnvērtīgi sagatavotos sistēmu pielāgošanai un procesu modernizācijai.

Ko paredz izmaiņas?

Sākotnēji bija paredzēts, ka jau no 2026. gada visi uzņēmumi Latvijā savā starpā rēķinus izrakstīs strukturētā elektroniskā formātā. Tomēr šis termiņš izrādījies pārāk optimistisks, jo realitātē daudziem uzņēmumiem vēl trūkst tehnisko risinājumu un zināšanu, lai pilnībā pārietu uz e-rēķinu sistēmu.

Ņemot to vērā, Saeima ir pieņēmusi lēmumu dot uzņēmumiem vairāk laika pielāgoties un sagatavoties. Tas nozīmē, ka tuvākajos trīs gados uzņēmumi vēl var turpināt izmantot esošos rēķinu izrakstīšanas formātus, vienlaikus pakāpeniski virzoties uz strukturēto elektronisko rēķinu apriti.

Līdz Saeimas apstiprinātajam termiņam spēkā paliek līdzšinējais regulējums – darījumos ar valsts un pašvaldību iestādēm e-rēķini ir obligāti no 2025. gada, bet uzņēmumu savstarpējā sadarbībā to lietošana būs brīvprātīga līdz 2028. gadam, kad datu nodošana Valsts ieņēmumu dienestam visiem uzņēmumiem kļūs obligāta.

Grozījumu pamatojums un to mērķis

Lēmums pārcelt strukturēto elektronisko rēķinu obligātu ieviešanu uzņēmumu savstarpējos darījumos pieņemts, lai nodrošinātu pietiekamu pārejas periodu tehniskai un organizatoriskai sagatavotībai. Uzņēmumu digitālās gatavības līmenis ir nevienmērīgs, un daudzām saimnieciskās darbības formām – īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem – joprojām trūkst resursu, lai pilnvērtīgi pielāgotu savas sistēmas un procesus strukturēto e-rēķinu prasībām.

Pārceltais termiņš dos papildus laiku, kurā uzņēmumi var izvērtēt esošās grāmatvedības procedūras, ieviest nepieciešamos tehnoloģiskos risinājumus un veikt darbinieku apmācību. Šāda pieeja ļauj veicināt pārdomātu, pakāpenisku un kvalitatīvu pāreju uz strukturētu elektronisko rēķinu apriti, vienlaikus samazinot sasteigtas ieviešanas riskus, piemēram, kļūdas datu apstrādē vai informācijas sistēmu nestabilitāti.

Valsts iestāžu pieredze rāda, ka, ieviešot e-rēķinus darījumos ar publisko sektoru, būtiski pieauga nepieciešamība pēc lietotāju tehniskā atbalsta. Šī tendence liecina, ka praktiskā izpratne par strukturēto rēķinu pielietojumu un prasībām ir ierobežota. Turklāt ieviešanas gaitā atklājās virknes tehnoloģisku problēmu, tostarp datu kvalitātes nodrošināšana, sistēmu savietojamība un integrācijas efektivitāte ar esošajām grāmatvedības platformām.

Stratēģiskas rīcības nozīme

Lai arī strukturēto elektronisko rēķinu obligāta lietošana uzņēmumu savstarpējos darījumos stāsies spēkā tikai 2028. gadā, tas nedrīkst radīt maldīgu priekšstatu, ka šis jautājums var pagaidīt. Gluži pretēji – šis ir brīdis, kad stratēģiski pievērsties šim procesam, lai izvairītos no riskiem un sasteigtas ieviešanas vēlāk.

Lai efektīvi izmantotu piešķirto pārejas periodu, uzņēmumiem jāizvērtē savas pašreizējās grāmatvedības un finanšu sistēmas, lai gūtu izpratni par nepieciešamajiem uzlabojumiem vai investīcijām. Ieviešanas procesā svarīga ir arī darbinieku apmācība par e-rēķinu izrakstīšanas un apstrādes pamatprincipiem, kas ļaus optimizēt procesus un palielināt organizatorisko efektivitāti. Integrācijas plānošana ir vēl viens būtisks aspekts, nodrošinot, ka jaunās sistēmas ir savietojamas ar esošajām gan uzņēmuma iekšienē, gan visā piegādes ķēdē.

Darāmā ir daudz, un uzņēmumi, kuri proaktīvi plāno nākotnes procesus, iegūs priekšrocības, ievērojot gan atbilstības prasības, gan optimizējot dokumentu apriti. Šis ir piemērots brīdis stratēģiskai un plānveida rīcībai.